

Lausunto

15.07.2024

Asia: VN/17882/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain 22 §:n ja 70 §:n 2 momentin 5 kohdan kumoamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

VOL katsoo, että hallituksen esitys, jossa ehdotetaan kumottavaksi varhaiskasvatuslain (540/2018) 22 § kokonaan, jolloin velvollisuus laatia paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma lakkautuu, soveltuu huonosti varhaiskasvatukseen. Esityksessä ehdotetaan myös henkilöstön täydennyskoulutuksen raportointivelvoitteen keventämistä siten, että varhaiskasvatuslain 70 §:n 2 momentin kohta 5 kumottaisiin. VOL katsoo, että esitykset ovat hyväksyttävissä, mikäli muita normeja ja kelpoisuuksia ei varhaiskasvatuksesta pureta.

Paikallisella varhaiskasvatussuunnitelmalla (vasu) on merkittävä rooli. Sen tarkoituksena on edistää laadukkaan varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteutumista sekä ohjata varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseen. Paikallinen vasu määrittelee, ohjaa ja tukee varhaiskasvatuksen järjestämistä paikallisesti, minkä vuoksi sen laadinnassa tulee huomioida paikalliset erityispiirteet ja lasten tarpeet. Kansallisen arviointikeskuksen arvioinnin mukaan varhaiskasvatuksen järjestämistä tukevat parhaiten paikalliset vasut, jotka on laadittu siten, että ne konkretisoivat mahdollisimman selkeästi, mitä tavoitteita vasun perusteissa varhaiskasvatukselle asetetaan.

Opetussuunnitelmaprosessin onnistumisen kannalta on merkityksellistä, miten uudistusta johdetaan, ja miten edistetään opettajien ja muun henkilöstön yhteisten merkitysten muodostamista. Tämä korostaa varhaiskasvatuksen järjestäjän, erityisesti johtajien vastuuta ja osaamista. Paikallisen vasun laatimisessa ja käyttöönotossa on ollut tärkeää myös opettajien ja muun henkilöstön osallistuminen uudistukseen sekä tämän osallistumisen myötä sitouttaa henkilöstö uusiin toimintakäytänteisiin. Tämä korostaa entisestään päiväkodin johtajan ja varhaiskasvatuksen opettajan pedagogista roolia ja osaamista. Käsillä olevan esityksen toteutuessa kasvaa myös lapsen varhaiskasvatussuunnitelman ja kelpoisen varhaiskasvatuksen opettajan merkitys sen laadinnassa. Näistä tulee pitää ehdottomasti kiinni.

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on tärkeä asiakirja sekä valtakunnallisten tavoitteiden että paikallisesti tärkeinä pidettyjen pedagogisten painotusten toteuttamisessa. Suomalainen koulutusjärjestelmä perustuu luottamukseen: paikallisella tasolla tiedetään, millaiset oppimisen edellytykset ja pedagogiset ratkaisut parhaiten edistävät lasten oppimista.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden avulla pyritään varmistamaan kansallinen yhdenmukaisuus varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja toteutuksessa, mutta järjestäjällä on runsaasti vapautta tehdä paikallisia suunnitelmallisia ratkaisuja. Kansainvälisesti tarkasteltuna suomalainen koulutusjärjestelmä sääntely antaakin liikkumavaraa, jollaisesta monissa maissa ollaan varsin kaukana. Tätä liikkumavaraa on ollut juuri korkeasti koulutetun opetus- ja johtohenkilöstön vuoksi. Tästä tulee pitää jatkossakin kiinni.

VOL muistuttaa, että sekä perusopetuksen että varhaiskasvatuksen ohjauksessa 1980–90-luvulla lievennettiin valtion normiohjausta, kun opetuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämisvastuuta siirrettiin kunnille kuntakohtaisen opetussuunnitelman laatimisen myötä. Paikallistason vastuun myötä korostettiin opettajien autonomiaa. Varhaiskasvatuksessa tämä on sekä lapsilähtöisen toiminnan että opettajan työn vetovoiman, arvostuksen ja koko varhaiskasvatusalan kannalta merkittävä lähtökohta. VOL esittää huolensa, miten yksityiskohtaiseksi valtakunnallisten vasun perusteiden ohjaus muuttuu, jos paikallistason suunnitelmavelvoite poistuu, erityisesti niin kauan, kunnes opettajapula on ratkaistu ja koulutettuja opettajia on joka lapsiryhmässä. VOL pitääkin tärkeänä kirjausta, että jatkossa kunnat voisivat edelleen laatia paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman, jos esitys toteutuu.

VOL katsoo, että varhaiskasvatuslain mukaisista kelpoisuusvaatimuksista kiinni pitäminen ja pitkäjänteinen opettajakoulutettujen opettajien kouluttaminen on nyt esityksen kaltaisessa norminpurkamisen yhteydessä ensiarvoisen tärkeää, jotta järjestelmässä pyritään estämään testauskulttuurin rantautuminen ja entistä tiukemmin säädellympi varhaiskasvatuksen toiminnan ohjaus.

TÄYDENNYSKOULUTUS

Esityksessä ehdotetaan myös henkilöstön täydennyskoulutuksen raportointivelvoitteen keventämistä siten, että varhaiskasvatuslain 70 §:n 2 momentin kohta 5 kumottaisiin. VOL pitää esitystä valitettavana. On tärkeää, että laissa säädetty täydennyskoulutusvelvoite, jota rahoitetaan julkisin varoin, säilyy.

Karvi (2023) totesi arvioinnissaan, että henkilöstön osaamista tulee johtaa ja kehittää systemaattisesti ja että varhaiskasvatuksen osaamisen johtaminen ja kehittäminen vaatii suunnitelmallista koordinoitua kansallisella ja paikallisella tasolla. Niin tutkintokoulutuksen kuin työelämässä tarjottavan täydennyskoulutuksen tulisi muodostaa henkilöstön osaamista tukeva jatkumo. Kansallisten arviointien korostaessa yhä enemmän päiväkodin johtajuuden pedagogisen osaamisen merkitystä, on erikoista, että hallitusohjelmassa on kirjaus päiväkodin johtajien kelpoisuuden alentamisesta. Tätä ei tule toteuttaa.

Pakanen Anitta
Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto